

# EN DOĞAL HAKKIM... YAŞAMAK İSTİYORUM

“Sokaklarda başıboş dolaşan hayvanlar, hem kamu sağlığını tehdit ediyor, hem de insanları korkutuyor” nedenleriyle son aylarda birtakım belediyeler tarafından köpeklere uygulanan itlaflar insan olmanın bilincindeki pek çok kişiyi harekete geçirdi. Geçtiğimiz 12 Mayıs'ta son yılların en kapsamlı hayvan hakları eylemi Ankara'da yapıldı.

Ekolojik sorunlar toplumsal sorunlarla birlikte, çoğu geri dönüşümsüz olacak biçimde ilerlemeye devam ediyor. İklim değişiyor; hava, toprak, su kirleniyor; toprağı yerle bir eden çölleşme, erozyon, ekolojinin en temel sorunları arasında yer alıyor. Keza ülkemizin zengin doğal ve tarihi mirası da bu erozyon sürecinden payını alıyor. Bu sorunlar kadar ciddi bir diğer konu da, özellikle kentlerimizde yaşamını sürdürmeye çalışan hayvanların durumu. Bu, hem ekolojik hem toplumsal çok önemli bir sorun. Ekolojik, çünkü onlar karasal ekosistemin bir ayağı olan kentsel ekosistemin parçaları. Toplumsal, çünkü onlar varolma, yaşamda kalabilme haklarını korumak için hak arama, mücadele etme gücüne bile sahip olmayan canlılar. Böyle olunca da kimi kötü, hatta zalimce davranışların hedefi oluyor, kimisi de hayvanat bahçelerinde küçük bir ka-

fes içerisinde ömür tüketiyor. Bir “petshop” kafesinden kendisini satın alan sahibin gözlerine sevinçle bakarak ayrılan bir başkasıysa, “bunu kim dolaştı-

## Yemin Ederim

Geceleri uzaktan sesini duyduğumda  
Seni düşünceğime yemin ederim  
Acın varsa anlarım sesinden  
Senin için dua edeceğime yemin ederim  
Sancın tutmuşsa  
Hastaysan  
Açsan eğer  
Tek dilim ekmeğim bile varsa  
Seninle paylaşacağıma, yemin ederim.  
Yemin ederim  
Seni seveceğime yemin ederim  
Fark ettiğimde seni bir ıssız sokakta  
Bir el okşarsa başını karanlıkta  
Benim elimdir  
Yemin ederim.  
Arkadaşım  
Dostumsun sen



racak” ya da “bununla tatile nasıl çıkacağız” sorunları başlayınca kendini sokaklarda buluyor. Bu yarı aç, yarı tok yaşam kontrolsüz çoğalmayı kontrol için getirilen en kes-

Yalnız ve kimsesizsen  
Sana yer bulamazsam masamın altında  
Kapının arkasında yer yoksa  
Bahçem hiç olmamışsa  
Seni yüreğimde barındırırım, yemin ederim.

Yemin ederim, yemin ederim  
Seni terk etmeyeceğime yemin ederim  
Seni yalnız bırakmayacağıma  
Senin için savaşaçağıma  
Seni koruyacağıma  
Yemin ederim  
Kış kar demem  
Seni sevdiğim için zaten sokaklarda üşümem  
Biraz güç varsa dizlerimde  
Ayaklarım buz kesilse  
Tutmasa ellerim  
Silahlarla beni de vursalar  
Sadece iki gözüm kalsa senin için ağlarım  
Yemin ederim, yemin ederim...

tirme çözümlerle, toplu itlafla noktalanıyor. Bu tablo karşısında sessiz durmayan, onlar adına “yaşam hakkını” savunanlar elbette var. Örgütlenmelerle, bireysel çabalarla ve de en önemlisi bazı yerel yönetimlerin, sanatçıların, medyanın ciddi çalışmalarıyla bu ekolojik ve toplumsal soruna çözüm getirilmeye çalışılıyor.

Bu konuda son yılların en kapsamlı hayvan hakları eylemi 12 Mayıs'ta, Ankara'da, Abdi İpekçi Parkı'nda, Doğa ve Çevreyi Koruma, Yaşatma Derneği (DOĞÇEV)'in koordinasyonunda organize edilen “Yaşamak İstiyorum” mitingiydi. DOĞÇEV Başkanı Behiye Eryılmaz tarafından kamuoyuna duyurulan mitinge büyük bir hayvan sever kitlesinin yanı sıra ülkenin çeşitli illerinden gelen çok sayıda kişi katıldı. Başta hayvan hakları savunuculuğunun bayraktarlığını etkin kalemle yapan yazar Bekir Coşkun olmak üzere, çok sayıda yazar, sanatçı, eski ya da yeni siyasetçi ve sivil toplum kuruluşunun üyeleri katıldı. Katılımcılar Hayvanları Koruma Yasası'nın işlevsizliğinden ve yasayı yaşama geçirecek ek yönetmeliklerin hâlâ çıkarılmadığından yakın-dılar. Gazeteci-yazar Bekir Coşkun, hayvanlar için yazdığı “Yemin Ederim” isimli şiirini okuyarak sözlerine başladı: Coşkun bu şiiriyle aslında insan di-



Çankaya Belediyesi'nin 100. Yıl mahallesindeki Hayvan Barınağı'nın sakinlerinden bu dost, barınağa gelen konukları sevgi dolu havlamalarla karşıyor. Gözlerinden de “hoşgeldin” dediğini hemen anlıyorsunuz.

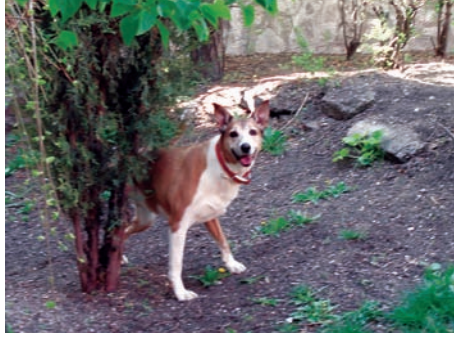
şındaki hayvanların verdiği yaşam mücadelesini ve onlar adına mücadele veren insanların yaşadıklarını anlattı. Eski Çevre Bakanı ve sinema sanatçısı Ediz Hun, hafif müzik sanatçımız Yonca Evcimik, gazeteci Metin Uca, sanatçı ve köşe yazarı Pakize Suda, sahipsiz hayvanların da kentlerimizin “hemşehrileri” olduğunu ve bizimkilere koşut haklara sahip olduklarını duygulu sözlerle dili getirdiler.

Miting, Dünya Yalnız Bizim Değil Platformu, Barınak Gönüllüleri, Türki-

ye Hayvan Hakları Platformu, Çevre ve Sokak Hayvanları Derneği, Yaşam Hakkına Saygı Platformu, Türkiye Veteriner Hekimler Birliği, Eskişehir Hayvanları Koruma Derneği, Kocaeli Doğa ve Hayvan Dostları Derneği gibi birçok sivil toplum kuruluşu tarafından da desteklendi. Brigitte Bardot Vakfı, PETA (People for the Ethical Treatment of Animals / Hayvanlara Etik Davranış İçin Mücadele Edenler Birliği) gibi örgütler de mitingi, gönderdikleri mesajlarıyla desteklediler.



Barınağın sakinlerinden bu dostsa, bir zamanlar bir hayvan satıcısından satın alınıp, sonra da sokağa atılmış. Şimdilerde barınakta koruma altında. Ona burada hiç yasak yok. Yuvasında özgürce dolaşiyor.



## Kent Ekosistemi

Yaşam hakkına saygılı insanlar ve yönetimlerin uzun yıllardan beri kentlerde sürdürdükleri bu mücadele, kent ekosistemi bilincinin yeterince köklenmemiş olmasından kaynaklanıyor.

Ekoloji, canlılarla cansızlar arasındaki bütünsel ilişkileri inceleyen bir bilim dalı. Ekosistem de, kent, köy, sulak alan, kıyı gibi bir alandaki canlı organizmalarla, cansız varlıkların hepsinin birden oluşturduğu sistemi belirten bir terim. Ekosistemleri genelde yapay ve doğal olarak ve bunların her birini de karasal ve sucul olarak incelemek olası. Bir ekosistemin üreticiler, tüketiciler, ayrıştırıcılar ve doğal çevre olmak üzere dört temel bileşeni var. İlk üç bileşen, dördüncü bileşenin oluşturduğu cansız doğa içinde varlıklarını sürdü-

ren canlı yaşamı kapsıyor. Yani ekosistemler yaşam ortamından ve yaşam topluluğundan meydana geliyor ve bütün canlılar için doğal bir denge içerisinde sürüyor. Kentler de, insanı, hayvanı, bitkisi, doğal kaynakları ve binalarıyla yaşamsal bir bütün oluşturan ekosistemler. Ancak kentlerde yaşayan bazı insanlar ve yerel ölçekte bazı belediyeler, kentlerdeki tüm yaşam alanlarının iyileşmesi ve dengeli bir kent ekosisteminin yaratılması için “önce ben” egemenliğini bir kenara bırakıp, ekosistem bilinciyle hareket edilmesi gerektiğinin farkında değiller. Oysa kent, kentlilerin oluşturduğu ilişkiler ağı olarak algılanmalı ve herkes bu bilinçle hareket etmeli.

Bu bilinç, kentlerde yaşamını sürdüren sokak hayvanları için kenti yaşanabilir hale getirecek en geçerli çözü-

mün, onların nüfusunun kontrol altına alınması ve sağlıklı olarak yaşamalarının sağlanması olduğunu söylüyor. Bunun için “kısırlaştırma, aşılama ve sonra yaşam alanına geri bırakma”, en doğru uygulama. Ülkemizdeki tüm yerel yönetimlerin, öldürmek yerine bu formülü uygulamaları durumunda sokak hayvanları sorununun altı yıl içinde çözümleneceği ve kent sokaklarında artık sahipsiz hayvan kalmayacağı saptanmış.

Kısırlaştırma, kedi ve köpeklerin genel anestezi altında üreme organlarının, yani rahim ve yumurtalıklarının ya da testislerinin alınması yöntemiyle yapılan bir operasyon. Kısırlaştırma sayesinde sağlıklı bir sokak hayvanı popülasyonu ortaya çıkarmak olası. Bu konuda uzmanlar çok çarpıcı bir örnek de veriyorlar: Kısırlaştırılmamış



## Sarıkız'ın Öyküsü

Sarıkızla on yılı aşkın bir süredir tanışıyoruz. O, kendine güvenen, ilerlemiş yaşına karşın yaşam dolu, sevgi dolu bir Ankaralı. Genelde Abay Kunanbay Caddesi'ndeki bir gazete büfesinin önünde kıvrılıp yatar. Büfenin sahibi Erol Bey

onun mahallemizdeki onlarca dostundan biri. Bu büfenin arka tarafındaki bir apartmanın yan tarafında ona ait bir küçük bir kulübesi de var. Kulübeyi ona mahallemizin döşemecisi yaptı. O da Sarıkız'ın dostlarından. Yine büfenin hemen yanındaki taksi durağında onlarca taksi şoförü dostu var. Mahallemizin kasabı, bakkalı, eczane-

si, kısaca sakinleri, Sarıkız'ı çok seviyor.

10 Mayıs akşamı, saat 21 sularında telefonum çaldı. Sarıkız'ın çok ama çok sevdiği, benim de en az onun kadar sevdiğim ve saygı duyduğum emekli savcılarımızdan Turgut Amcayadı arayan. Sesini duyduğuma çok sevindim; ama o anda içime bir kuşku da düştü. Çünkü Turgut Amcayla genelde yolda karşılaşırız. Sarıkız'ın kulaklarını çınlattıktan sonra, benim diğer hayvan dostlarımla hatırlarını sorar Turgut Amca. Ben de onun sağlığının iyi olduğunu öğrenirim ve iyi günler dileyerek ayrılırız. Telefon etmesinin kesinlikle çok önemli bir nedeni olmalıydı. Zaten hemen konuya girdi ve Sarıkız'ın bir önceki geceden beri kayıp olduğunu söyledi. O anda hissettiklerimi yazmak bile istemiyorum. “Sarıkız'ı bulalım kızım” dedi. Olamazdı, ama bir şikayet üzerine barınağa götürülmüş olabilir diye düşündüm. Merak etmemesini, dostumuzu bulacağımı söyledim. Telefonu kapatır kapatmaz, Doğa ve Çevreyi Koruma Yaşam Derneği'nin (DOĞÇEV) üyesi olan arkadaşım Ayşegül Aşçötel'i aradım. Ayşegül, DOĞÇEV'de, toplantıda olduğunu söyledi; iki gün sonra, 12 Mayıs'ta, Abdi İpekçi Parkı'nda düzenleyecekleri “Yaşamak İstiyorum” mitingiyle ilgili son çalışmalarını yapıyorlarmış. DOĞÇEV, “Şiddetin, katliamın her türlüsüne hayır” sloganını, ülkemizde yaşama duyarlı olan herkesle birlikte haykıracaktı o gün. Ama Ayşegül, her zamanki duyarlılığıyla benim ses tonumdan önemli bir şey olduğunu anladı. Durumu anlattım; “Sarıkız acaba barınakta olabilir mi, bu saatte öğrenmemiz mümkün mü?” diye sordum. Sarıkız'ı tarif etmemi istedi. Ben de, o telaşa, “adı gibi sarı, dik kulaklı, kilolu” gibi sıradan bir tarif verdim. Bana “telefonu kapat, bil-

bir çift köpekten, 6 yıl sonunda 67.000 yavru doğacağı hesaplanmış. Yani yılda 16 yavrusu olmadan bir dişi köpeği kısırlaştırmak, 6 yıllık süre sonunda 67.000 yeni köpeğin nüfusa eklen-

mesi durumunu ortadan kaldırıyor. Kısırlaştırmanın bir diğer yararı da, özellikle erkeklerin sakinleşmesini sağladığından "saldırganlık" durumuna çözüm getirmesi.

Sokak hayvanlarına karşı duyulan korkunun en başta gelen nedenlerinden birisi de kuduz hastalığı. Bu korkuyu gidermenin en temel çözümü de hayvanın aşılanmasıdır. Kısırlaştırma için toplanan köpeklere yapılan aşı ve köpeğin aşı ve kısır olduğunu belli eden bir işaret, örneğin kulağına takılan bir küpe, hayvanın bulunduğu ortamda özgürce yaşamasını sağlar. Ayrıca köpeğin birebir kendi sağlığını tehdit eden hastalıklara karşı aşılması onun yaşam kalitesini de artırır.

"Yaşatmak" yerine "yok etmek" yönünde belirlenen tercihler, toplumda yol açtıkları travma bir yana, sonuçsuz kalmaya da mahkûm. Nüfus yoğunluğunda ölüme ya da göçe bağlı herhangi bir azalma, yaşamda kalanlar daha iyi besleneceğinden, daha hızlı üremeye neden oluyor ve nüfus kısa bir süre içinde eski durumuna geliyor. Bu nedenle doğanın bu temel yasasını göz önüne alıp, sokaklarımızda hayvan cesetleriyle değil, yaşam kalitesi artırılmış sağlıklı bireylerle birlikte dostça yaşayalım.

Gülgün Akbaba



Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarisi Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Emin Barış ve eşinin sevgi dolu bakışlarından kendi çocukları nasiplendiği kadar barnaktaki "çocukları" da nasipleniyor.

gi alıp seni arayacağım" dedi. Yaklaşık 10 dakika sonra Ayşegül aradı ve müjdedi verdi. Çankaya Belediyesi'nin hayvan barınağından Murat Bey'e bağlantı kurmuş; Murat Bey de, Sarıkız'a çok benzeyen bir köpeğin bir gece önce Çankaya Belediyesi ekiplerince diğer 20 sokak köpeğiyle birlikte barınağa getirildiğini söylemiş. Ayşegül, "sabah olunca barınağa gidersin ve Sarıkız mı, değil mi bakarsın, ama onu hemen götürmeyebilirsiniz; çünkü Çankaya Belediyesi, toplayıp barınağa getirdiği köpekleri aşıyor, kısırlaştırıyor ve iletikten sonra, alındığı ortama bırakıyor" dedi.

Sabah erkenden yola koyuldum. Barnakta Murat Bey beni hemen Sarıkız olabileceğini düşündüğü köpeğin yanına götürdü. Yolda müjde olabilecek bir haberi de verdi. Barnak veterineri, yeni gelen köpeklerle tanışırken, Sarıkız'ın şişko olmasının bir nedeninin kısırlaştırma olabileceğini düşünerek, hayvanın boşuna ameliyat edilmesinin için önce röntgeninin çekilmesini istemiş. O gün sıra ona gelmediği için, kısırlaştırma operasyonuna Sarıkız alınmamış. Bu habere de çok se-

vindim. Ayrıca veterinerin duyarlılığı da beni çok sevindirdi. Oldukça yaşlı olan bir köpek bu duyarlılık olmasa, boşyere ameliyat edilmiş olacaktı.

Bölmelerle ayrılmış kafes odaların önüne geldiğimizde, Murat Bey Sarıkız olduğunu düşündüğü köpeği gözleriyle aramaya başladı. Kafes odaların her birinde bir köpek, önlerinde suları ve yemek tabakları duruyordu. Ben de hızla köpeklere baktım, "aslında benim için hepsi birer Sarıkız" diye düşünürken Sarıkızla gözgöze geldik. Gözleri ışıltıyor, sevinci buruk da olsa gözlerinden okunuyordu. Kuyruğunu sağa sola hızla sallıyor, "Ya neredesiniz; uzun yıllardır uyum içinde yaşıyorduk, ne oldu da ben buraya geldim; sizi çok özledim" cümlelerini ardı arkasına sıralıyordu. Yani onun çıkardığı seslerden ben bunları anladım. Sarıkız çok heyecanlıydı, küskün gibiydi, ama mutluymuştu. Kafesin kapısını açtıklarında hızla yanıma geldi ve "gidelim" telaşını bana da hissettirdi. Murat Bey Sarıkız'ın boynuna bir tasma bağladı. "Şimdi Sarıkız'ın kulağına bir küpe takacağız, artık kimse onu yerinden almayacak" dedi. Bu kü-

pe, "bu köpek kısırlaştırılmış, kuduz ve karma aşıları yapılmış" anlamına geliyordu. Barnak görevlisi genç bir delikanlı elinde bir sarı küpe ve zımbayla yanıma geldi. Sarıkız'ın birazcık canı acıdı, ama artık kulağında sarı bir küpesi vardı. Bu işaret bir anlamda onun sağlık karnesiydi.

Murat Bey, Sarıkız aldıkları gibi yerine bırakacaklarını söyledi. Birlikte arkası kapalı bir kamyonete doğru yürüdük. Sarıkız'ı kapalı kısma koydular, ben de şoförün yanına oturdum ve barnaktan ayrılıp, mahallemize doğru yola koyulduk. Yaklaşık yarım saat sonra Abay Kunanbay Caddesi'ndeydik. Araba gazete büfesinin önünde durdu. Turgut Amca ve mahalle esnafı bizi bekliyordu. Turgut Amca herkese haber vermiş olmalıydı. Sarıkız kamyonetten indiğinde herkes sevincini dile getiren sözler söylüyordu. Sarıkız önce Turgut Amca'ya koştu, sonra ürkek bir şekilde caddenin karşı tarafına geçti, onu karşılayanlara baktı; sonra yine karşıya geçti; herkesi teker teker koklayıp selam verdi. Sarıkız çok mutluymuştu, ama birkaç gün bile olsa neden bizlerden ayrıldığını anlamamıştı. Başını hafifçe havaya kaldırdı ve uzun kısa, uzun kısa havladı. Sokak köpeği arkadaşlarını adına bir nutuk atıyordu sanki: "Algılayan, anımsayan, kendinin farkında, seven, doğduğunda küçücükken zaman içinde gelişen, psikolojik özelliklere sahip, seçim yapabilen canlılar; birlikte yaşamak için desteğinize gereksinimimiz var. Bize ölümü değil, zaten hakkımız olan yaşamı çok görmeyin." diyordu Sarıkız.

